

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

متون نظم و نثر عربی از دوره جاهلی تا پایان اموی

مؤلفان:

دکتر محمدرضا هاشملو (عضو هیئت علمی دانشگاه گیلان)
دکتر سید رجب مهري نژاد (عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد واحد ایرانشهر)

دکتر زهرا سعیدی
(مدرس دانشگاه فرهنگیان تهران)

ویراستار:
دکتر امید جهانبخت لیلی

سرشناسه	: هاشملو، محمدرضا، ۱۳۳۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: متون نظم و نثر عربی از دوره جاهلی تا پایان اموی / مؤلفان محمدرضا هاشملو، سیدهرقیه مهری‌نژاد، زهرا سعیدی؛ ویراستار امید جهانبخت‌لیلی.
مشخصات نشر	: رشت : انتشارات پوررفیع، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۸۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۳۷۶۳-۰ : ۱۵۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۸۲.
موضوع	: شعر عربی -- مجموعه‌ها
موضوع	: Arabic poetry -- Collections
موضوع	: نثر عربی -- مجموعه‌ها
موضوع	: Arabic prose literature -- Collections
شناسه افزوده	: مهری‌نژاد، سیدهرقیه، ۱۳۵۶ -
شناسه افزوده	: سعیدی، زهرا، ۱۳۵۷ -
شناسه افزوده	: جهانبخت‌لیلی، امید، ۱۳۶۱ -، ویراستار
رده بندی کنگره	: P. ۲/۶
رده بندی دیویی	: ۸۹۲/۰۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۱۳۱۴۲

متون نظم و نثر عربی از دوره جاهلی تا پایان اموی

مؤلفان: دکتر محمدرضا هاشملو، دکتر سیده زهرا سعیدی، دکتر مهری‌نژاد، دکتر زهرا سعیدی

ویراستار: دکتر امید جهانبخت‌لیلی

ناشر: انتشارات پوررفیع

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

طرح روی جلد: فرهاد وارسته

حروفچینی و صفحه‌آرایی: هنر و اندیشه

چاپ: لاله

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۳۷۶-۳-۰

فهرست مطالب

۵.....	پیشگفتار
۷.....	سورة سبأ
۱۷.....	لامية العرب
۲۱.....	بیت‌هایی از تأبط شرأ
۲۲.....	بیت‌هایی از قصیده معلقة امرؤ القیس
۲۳.....	بیت‌هایی از نایفه ذبیان
۲۵.....	بیت‌هایی از قصیده معلقة زهیر بن ابی سلمی
۲۶.....	بیت‌هایی از قصیده بابت معاد
۲۷.....	بیت‌هایی از حسان بن ثابت
۳۰.....	بیت‌هایی از اخطل تغلبی در هجو جریر
۳۱.....	قصیده میمیه فرزدد در مدح امام زین العابدین (ع)
۳۷.....	قصیده هاشمیات کمیت بن زید اسدی
۴۶.....	خطبه‌ای از نهج البلاغه
۵۰.....	خطبة الولاية از حجاج
۵۲.....	رسالة إلى الكتاب، از عبد الحمید کاتب
۵۴.....	حکایت‌هایی از عبدالله بن مقفع
۵۵.....	خطبه‌ای از زیاد بن ابیه
۵۶.....	طارق بن زیاد
۵۷.....	خطبه‌ای از نهج البلاغه
۶۱.....	گلچینی از اشعار دوره‌ی جاهلی و اموی (طرفه بن العبد)

- بیت‌هایی از معلقه لبید بن ربیعہ ۶۲
- بیت‌هایی از معلقه عمرو بن کلثوم ۶۳
- بیت‌هایی از معلقه حارث بن حلزہ ۶۵
- بیت‌هایی از معلقه عنتره بن شداد ۶۶
- قصیده لامیه فخریه از سموال بن عادیا ۶۸
- مجهرة حکمیه از عبید بن الأبرص ۶۹
- بیت‌هایی از حُطیثه در مدح بغیض و هجو زُبَرقان ۷۱
- مرثیه از ابو ذؤیب هَاشِمی ۷۲
- بیت‌هایی از جریر ۷۴
- بیت‌هایی از مالک بن الرَیم ۷۵
- بیت‌هایی از خنساء ۷۷
- خاتمه ۷۹
- منابع ۸۲

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار

بدون سکه زبان عربی کاملترین و روانترین زبان جهان است و از این رو خداوند وحی خود را در قالب همین زبان ارزشمند بر خاتم پیامبران یعنی حضرت محمد (ص) نازل فرمود و قرآن کریم در کنار احکام، سانساز و الهی خود از شیواترین عبارتها برخوردار است. قرآن کریم معجزه و دینان پیامبر اسلام (ص) می باشد و گویی که اراده خداوند از همان سالهای آغازین روزگار جاهلی برای بود تا زبان و ادبیات عربی به درجه ای از تکامل برسد تا شایستگی زبان و ادبیات قرآن کریم را داشته باشد والحق والانصاف نیز که همین امر تحقق یافت.

از همه اینها که بگذریم باید بدانیم که ادبیات عربی از همان روزگار جاهلی به واسطه علاقه فراوان مردم جزیره العرب و استعداد آنها در زمینه های شعر و شاعری و سخنوری باعث شد تا شاهکارهای ادبی بسیار ارزشمند و شگفت انگیزی آفریده شوند که تا روزگار باقی است همانند آنها را شاید هیچ ادیبی نتواند عرضه کند. مثلاً قصاید منصف سبعین از شاعرانی مانند: امرؤ القیس، زهرین ابی سلمی، طرفه بن العبد، لید بن ربیع، عنتره بن شداد غم و غم و مروین کلثوم تغلبی و حارث بن حلزه یشکری شاهکارهای بی نظیری هستند که مطالعه آنها را سر خواننده را غرق در احساسات سرشار از عواطف ادبی می سازد و از آنجایی که گفته اند که عناصر ادب عبارتند از: فکر و خیال و عاطفه؛ این قصاید سرشار از عناصر سه گانه مذکور هستند.

در کنار قصاید معلقات سبعین، شاهکارهای ادبی دیگری هم در روزگار جاهلی سروده شده اند که مطالعه آنها نیز بسیار سودمند و لذت بخش است مانند قصیده شگفت انگیز «لامیه العرب» سروده شنفری شاعر پر آوازه صعلوک در روزگار جاهلی که همدستانش همچون

تأبط شرّاً و عروة بن الورد نیز دارای سروده‌های بسیار ارزشمندی هستند که در دیوانهای جداگانه آنها جمع‌آوری و شرح شده‌اند.

با نزول قرآن کریم بساط روزگار جاهلی برچیده شد و شعر و ادب وارد عرصه جدیدی شدند که فرهنگ اسلامی و قرآنی به همه آنها رنگ و بوی معنوی و ملکوتی خاصی بخشید و در این راستا اگر قصاید کعب بن زهیر و حسان بن ثابت انصاری و فرزدق را مورد توجه قرار دهیم؛ تأثیر ملموس این فرهنگ الهی و انسان‌ساز را بهتر از هر موقعیت دیگر درک می‌کنیم و فراموش نکنیم که هرچند که نثر در روزگار جاهلی جلوه بسیار ضعیفی داشت اما با نزول قرآن کریم نه بیان و سخنوران از نثر شیوا و معجزه‌آمیز این کتاب آسمانی الهام گرفتند و بهترین نمونه آن سخنان مولای پرهیزکاران حضرت علی (ع) می‌باشد که حدود سه قرن بعد از شهادت آن حضرت، توسط سید سرفراز رضی جمع‌آوری گردید و نام «نهج البلاغه» بر آن نهاده شد و آن را برادر کوچک قرآن لقب دادند.

به هر حال در این شبلیلی گلچینی از مهمترین آثار ادبی شعر و نثر از روزگار جاهلی تا پایان اموی جمع‌آوری شده است و بدو ریم که برای ادب پژوهان و دانشجویان رشته زبان و ادبیات عربی و الهیات و معارف اسلامی سودمند است. در این مجموعه به خاطر احترام به قرآن کریم سوره سبأ در آغاز همه متون درج شده و سپس قصیده زیبا و شگفت‌انگیز لامیه العرب و سپس گلچینی از قصاید معلقات سبع و قصیده میمیه فرزدق در مدح امام زین العابدین (ع) و قصیده هاشمیات کمیت بن زید اسدی و خطبه‌هایی از زین العابدین و متونی از عبدالله بن مقفع و... آمده است.

دکتر محمد رضا حاشملو

دکتر سیده رقیه مهری‌نژاد

دکتر زهرا سعیدی

رشت پاییز ۱۳۹۸